

КОРУПЦИЯ

предизвикателства

Корупцията (от лат. corrumpo – покварявам, развързвавам, развалям) представлява злоупотреба с доверена власт в лична полза и се изразява в подкупи, изпиране на пари и други незаконни действия.¹ Тя пренасочва средства, предназначени за решаване на обществени проблеми като климатичната криза, образованието, здравеопазването и инфраструктурата и лишава хората от възможност за по-добър живот. Води до значителни загуби за обществото като разрушава демократичните ценности.

ПРОЕКТ НА СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ КЪМ
СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ • СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ •

СОФИЙСКИ
УНИВЕРСИТЕТ

„СВ. КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ“
ОСНОВАН 1888 Г.

Видове корупция

- ✿ В зависимост от нивото на проявление² – индивидуалната корупция включва случаи, при които служител извършва незаконна услуга в полза на трета страна в замяна на лични блага като пари, имоти или други услуги. Институционална корупция се свързва с политически облаги, като действията могат да бъдат в съответствие с закона, но в нарушение на демократичните принципи.
- ✿ В зависимост от размера – дребна или едра корупция
- ✿ В зависимост от сложността – неорганизирана и организирана корупция. Последната често е свързана с криминални деяния, като трафик на наркотици и пране на пари, но може също да включва дейности, които са законни по своята същност.

Предпоставки за развитие на корупцията

Развитието на корупцията е свързано с няколко ключови предпоставки:³

- ✿ концентрация на властта в ръцете на хора, които не са отговорни пред обществото, особено в недемократичните режими
- ✿ липса на прозрачност
- ✿ обществени средства за проекти
- ✿ слабо правораздаване; ограничена свобода на словото и на печата
- ✿ нископлатени държавни служители и апатично, незаинтересовано или наивно общество.

Измерване на корупцията

Индексът за възприятие на корупцията (CPI)⁴ се публикува от Transparency International в началото на всяка година. Докладът се основава на анкети на експерти от цял свят по теми като свободна преса, почтеност и независима съдебна система. В CPI по-ниско класираните страни се сблъскват с „ненадеждни и зле функциониращи публични институции като полицията и съдебната система“.

Текущо състояние

- ✿ Данните от **38** държави през последното десетилетие показват, че страните с високи доходи имат най-ниско разпространение на подкупи (средно **3.7%**).
- ✿ Данните от **120+** държави и територии показват, че хората, живеещи в страни и територии с ниски доходи, са най-изложени на подкупи. Според последните налични данни за периода от 2011 г. до 2020 г. средното разпространение на подкупите в страните и териториите с ниски доходи е **37.6%**, в сравнение със **7.2%** в страните и териториите с високи доходи.
- ✿ Данните на ниво предприятие от **145** държави и територии, изследвани между 2006 г. и 2020 г., показват, че почти всеки шести бизнес по света е обект на искания от държавни служители за плащания на подкупи.
- ✿ През 2018 г. всяка **1** от **5** компании по света съобщава, че е получила поне едно искане за плащане на подкуп, когато участва в регулаторни или комунални услуги.
- ✿ В Индекса за възприятие на корупцията за 2022 г. България получава **43** точки по скала от **0** („силно корумпирана“) до **100** („много чиста“). При класиране по резултат България се класира на **72-ро** място сред **180-те** страни в Индекса.

Ефекти върху обществото

- ❖ Корупцията се счита за сериозна заплаха за стабилността на демократичните институции.¹⁰
- ❖ Тя подкопава основите на правовата държава, нарушава човешките права и свободи, описани в европейските документи, и унищожава доверието в публичната администрация.¹¹
- ❖ Корупцията вреди на бизнес климата, обезкуражава инвестициите, води до загуба на икономически ресурси и затруднява икономическия растеж.¹²
- ❖ Тя дискриминира определени групи от населението, като ограничава достъпа до образование, здравеопазване и други основни услуги
- ❖ Води до социална нестабилност и напрежение.

Ефекти върху икономиката

- ❖ Увеличава разходите и рисковете в бизнеса¹³
- ❖ Деформира пазарната конкуренция
- ❖ Компрометираща оптималното използване на обществените финанси и доброто управление на публичните ресурси
- ❖ Намалява инвестициите и забавяне на икономическото развитие
- ❖ Засилва бедността и увеличава социалните различия в обществото.

¹ Transparency International (2020) What is corruption? Transparency.org. <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>

² International Monetary Fund (1998) Corruption around the world: Causes, consequences, scope and cures, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9863.pdf>

³ International Monetary Fund (1998) Corruption around the world: Causes, consequences, scope and cures, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9863.pdf>

⁴ Transparency International (2017) Corruption Perceptions Index 2016, "Corruption Perceptions Index 2016"

⁵ UN (2020) Progress towards the Sustainable Development Goals, Report of the Secretary-General, <https://undocs.org/en/E/2020/57>

⁶ UN (2021) Progress towards the Sustainable Development Goals, <https://undocs.org/en/E/2020/58>

⁷ UN (2021) Progress towards the Sustainable Development Goals, <https://undocs.org/en/E/2020/58>

⁸ UN (2019) Report of the Secretary-General, The Sustainable Development Goals Report 2018, https://sdgs.un.org/goals/goal16#progress_and_info

⁹ Transparency International (2023) The ABCs of the CPI: How the Corruption Perceptions Index is calculated, www.transparency.org

¹⁰ Инициатива за борба с корупцията (2000), Споразумение и план за действие, Пакт за стабилност за югоизточна Европа

¹¹ <https://korruptiontorjunta.fi/en/examples-of-corruption>

¹² Бояджиев, Г., Ценков, Е., Добрев, К. (2004) Корупцията в 100 отговора, Център за изследване на демокрацията,

¹³ <https://korruptiontorjunta.fi/en/examples-of-corruption>

